

УДК 658.7

Перекитко Олександр

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (Україна)

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Oleksandr Perekitko

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil (Ukraine)

ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF THE USE OF MATERIAL RESOURCES

Рациональне використання матеріальних ресурсів є одним із ключових факторів забезпечення ефективної діяльності підприємства в умовах жорсткої конкуренції та обмеженості ресурсів. Матеріальні ресурси відіграють важливу роль у виробничому процесі, адже вони безпосередньо впливають на собівартість продукції, рентабельність, фінансові результати та конкурентоспроможність підприємства. Економічний аналіз ефективності їх використання дозволяє виявити проблемні зони у виробництві, оптимізувати витрати та підвищити загальну продуктивність діяльності.

Організація аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів починається з чіткого визначення цілей та об'єкта дослідження. Як правило, об'єктом аналізу виступають витрати матеріалів на виробництво продукції, їх відповідність нормативним показникам, рівень втрат, коефіцієнти використання ресурсів. Метою аналізу є виявлення резервів економії, зниження матеріаломісткості та підвищення раціональності використання матеріальних ресурсів.

У процесі аналізу використовуються як внутрішні джерела інформації (бухгалтерська та управлінська звітність, дані оперативного обліку, калькуляції, акти списання), так і зовнішні (галузеві нормативи, статистичні довідники, інформація про конкуренцію та ринкову ситуацію).

Основними показниками, які розраховуються в межах аналізу, є: матеріаломісткість продукції – витрати матеріалів на одиницю продукції; коефіцієнт використання матеріалів – відношення фактично використаних матеріалів до тих, що були заплановані або видані зі складу; рівень матеріальних втрат – обсяг втрат у результаті браку, технологічних недоліків, зберігання тощо; коефіцієнт оборотності матеріалів – кількість оборотів матеріальних запасів за певний період.

Застосування факторного аналізу дозволяє встановити, які чинники вплинули на зміну ефективності використання матеріальних ресурсів. Наприклад, збільшення матеріаломісткості продукції може бути наслідком змін у структурі продукції, зниження якості матеріалів, порушення технологічного процесу або неефективного управління запасами.

Кореляційно-регресійний аналіз може бути використаний для оцінки взаємозв'язку між витратами матеріалів та іншими показниками діяльності (обсяг виробництва, зміна технології, ефективність праці тощо).

На завершальному етапі аналізу формулюються висновки щодо поточного рівня використання матеріальних ресурсів, виявляються сильні та слабкі сторони системи управління ресурсами, пропонуються шляхи підвищення ефективності. До таких заходів можуть належати: впровадження ресурсозберігаючих технологій, автоматизація контролю за витратами матеріалів, перегляд норм витрат і удосконалення нормативної бази, оптимізація логістичних процесів, підвищення кваліфікації персоналу, відповідального за облік і використання матеріалів.

Контроль за реалізацією запропонованих заходів є критично важливим. Постійний моніторинг ефективності використання матеріальних ресурсів дозволяє оперативно реагувати на відхилення, запобігати перевитратам та забезпечувати стабільний розвиток підприємства.

Отже, аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів є необхідним елементом системи управління підприємством, який забезпечує економічне зростання, зниження витрат та підвищення прибутковості. Його результативність значною мірою залежить від якості інформаційного забезпечення, вибору методів дослідження та здатності менеджменту впроваджувати аналітичні висновки у практику.

Список використаних джерел:

1. Базецька Н. М. Економічний аналіз діяльності підприємства. Харків: НЮУ, 2021. 220 с.
2. Королук Т. Систематизація і класифікація ризиків у галузях економічної науки. Галицький економічний вісник. 2015. Том 48. № 1. С. 62-71.
3. Королук Т., Мазуренок О. Діджиталізація діяльності підприємств: тенденції, цифровий облік, перспективи. Галицький економічний вісник. 2021. Том 70. № 3. С. 59-70.
4. Косова Т. Д. Організація і методика економічного аналізу. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 304 с.
5. Краузе О., Синькевич Н., Юрик Н. Економічний аналіз та контроль кризових явищ у діяльності підприємств. Галицький економічний вісник. 2024. № 1. С. 14-24. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1254>
6. Сидоренко І. В. Теорія економічного аналізу. Київ: КНЕУ, 2022. 312 с.
7. Синькевич Н., Краузе О. Економічний аналіз: перспективи розвитку в умовах діджиталізації економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2 (81). С. 7-15. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.007
8. Співак С., Королук Т., Ковальчук І., Шаюк М. Особливості складання звітності підприємств в умовах цифрової економіки. Галицький економічний вісник. 2024. Том 91. № 6. С. 87–94.
9. Spivak S., Seniv B., Stetsko M., Horodetsky M., Ivanova A. Advantages of Blockchain for Efficient Electronic Documents Flow in the Enterprise Accounting System. 2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT). Ceske Budejovice, Czech Republic, 19-21 September 2024, pp. 434-438. DOI: 10.1109/ACIT62333.2024.10712495.